

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

adjustments implemented since the early eighties. The improvement of performance of the Venezuelan agriculture can not take place unless there is economic stability and adequate macroeconomic policies are undertaken. There is need to continue market-oriented reforms to gain from trade based on comparative advantages. Reformers must be aware of costs associated with the transition period.

Key words: agriculture, Venezuela, macroeconomic policy, agricultural policy, transformation

References

- Baptista, A. — Mommer, B.: Renta Petrolera y Distribucion Factorial del Ingreso. In: Adios a la Bonanza: Crisis de la Distribucion del Ingreso en Venezuela. Caracas, Instituto Latinoamericano de Investigaciones Sociales-Centro de Estudios del Desarrollo 1989, s.15-40.
- El Estado Mundial de la Agricultura y la Alimentacion. Roma, FAO 1994.
- Nielson, D.: Venezuela Selected Issues in Agriculture. World Bank, draft-informal policy note. 1996. - manuscript, unpublished.

Address: Alejandro A. Gutierrez Socorro, Director-Investigador, Universidad de Los Andes, Centro de Investifaciones Agro-Alimentarias, Nucleo La Hechicera, Edificio B, Merida 5101, Venezuela, email: agutie@faces.ula.ve

Acta oeconomica et informatica 1
Nitra, Slovaca Universitas Agriculturae Nitriae, 1998, s. 20—22

OBILNINY V AGRÁRNOM OBCHODE SLOVENSKEJ REPUBLIKY CEREALS IN AGRARIAN TRADE OF THE SLOVAK REPUBLIC

Dušan ŠIMO

Katedra manažmentu a marketingu
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

Cereals have an important position on the agrarian market both in the Slovak Republic as well as in the world. Cereals market considerably contributes to the financial resources of producers. The market of wheat and food wheat for the period of time 1994-1996 has been analysed. The questions of sale and marketing chains of these commodities in the Slovak Republic have been considered. 1 339.3 ths.tons of wheat were sold in 1994, 1 444.4 ths.tons in 1995 and 1 112.6 ths.tons in 1996. The most productive area is the western part of Slovakia that produces 68 % of total production. Market of food wheat has an increasing tendency, in 1994 it accounted for 35% and in 1996 50.6%. The food wheat price does not correspond to the prices in the EU. The state intervention purchase of food wheat is realized for a minimum guarantee price, that is 3 630 Sk per 1 ton. The requirements of producers as well as autonomous institutions in agriculture are about 4 300 - 4 800 Sk per 1 ton.

Key words: market, wheat marketing chains, wheat price

Obilniny patria medzi najvýznamnejšie komodity agrárneho trhu. Vo svete sa obilniny pestovali v roku 1995 na ploche 692,8 mil.ha, z toho rozvojové krajiny 434,4 mil.ha a 258,4 mil.ha rozvinuté krajiny. Najviac obilia sa pestuje v Ázii 305,3 mil.ha; ďalej v Afrike 88,1 mil.ha; v Severnej Amerike 78,0 mil.ha a v Európe 64,6 mil.ha. Celková produkcia obilia v roku 1995 dosiahla 1 909,4 mil.ton, z toho pšenice 28,6% a ryže 28,9%. Rozvojové krajiny dopestovali 1 134,4 mil.ton, čo je 65,6% a zostatok rozvinuté krajiny. Z údajov vyplýva, že rozvinuté krajiny dosiahli vyššiu produkciu z 1 hektára o 0,39 tony ako rozvojové krajiny.

Podiel jednotlivých krajín na svetovej produkcii obilnín poukazuje na vhodnosť agroekologických podmienok na jej pestovanie, ale i na celkovú potrebu základných druhov skladového obilia. V roku 1995 najväčší podiel zo svetovej produkcie dosiahla Čína 21,9%; ďalej USA 14,5%; India 11,3%; Rusko 3,3%; Brazília 2,6% a ostatné krajiny s nižším podielom.

Z obilnín najvýznamnejšie miesto patrí pšenici, ryži a kukurici. Pšenica sa vo svete pestuje na ploche 221 mil.ha, z toho najviac v Ázii 39,2%; bývalé ZSSR 20,5%; Severná Amerika 16,2%;

Európa 12,2% a ďalšie krajiny. Európska únia v roku 1995 pestovala pšenicu na ploche 16,5 mil.ha. Významným pestovateľom sú ďalej Rumunsko, Poľsko s 2,4 mil.ha, ďalej nasledujú Bulharsko a Maďarsko s výmerou 1,1 mil.ha. Produkcia pšenice vo svete v roku 1995 dosiahla 547 306 mil.ton. V Európe sa dosiahla priemerná produkcia 4,62 t z hektára, ale EÚ 5,30; Rumunsko 3,08; Poľsko 3,59 a Maďarsko 4,17 tony z hektára vzhľadom na limitovaný rozsah príspevku k ďalším významným komoditám obilnín sa vrátíme v nadväzných prácach.

Komparácia dosiahnutých výsledkov vybraných komodít obilnín Slovenskej republiky s vyspelými agrárnymi krajinami poukazuje, že naši prvovýrobcovia dosahujú vyššiu úroveň priemerných hektárových úrod ako v krajinách CEFTY, ale nižšie ako v niektorých krajinách EÚ. V roku 1994 sa podľa PODOLÁKA (1997) vyprodukovalo 699 kg na 1 obyvateľa. V roku 1995 sa dosiahla produkcia 539 kg a v roku 1996 618 kg na 1 obyvateľa. Problematikou agrárneho trhu sa zaoberajú KRETTNER (1997); VICEN (1996); MIŽIČKOVÁ (1996); BIELIK (1995), ktorí vo svojich prácach analyzujú ponuku vybraných komodít. Produkcia obilnín, ale

i ostatných produktov je významne závislá podľa GOZORU (1997) od podnikových manažmentov, veľkostí podnikateľských subjektov ako aj agroekologických podmienok.

Materiál a metódy

Predmetom výskumu je pšenica ako základná chlebová obilnina a významná komodita pri výžive hospodárskych zvierat. V našich podmienkach pšenica z obilnín v roku 1995 tvorila 51,5% a v roku 1996 50,1% podiel. Jej produkcia z hektára má v rokoch 1989-1996 klesajúci trend. V podmienkach SR sa odporúča spotreba na 1 obyvateľa 94-103 kg obilnia v hodnote múky.

Podkladové údaje sa získali zo sekundárnych zdrojov ŠÚ SR, FAO a ďalších prameňov. Pri spracovaní údajov sa využili štandardné metódy analýzy a syntézy, komparácií a časových radov.

Výsledky a diskusia

Pšenica v podmienkach SR je významnou agrárnou komoditou. Jej produkcia je ovplyvňovaná intenzifikačnými faktormi, pôdnoekologickými podmienkami, ako i úrovňou manažérov, ktorí by mali tvorivo uplatňovať progresívny KNOW-HOW. V podmienkach agrárneho trhu SR sa odbyt pšenice realizuje viacerými priamymi a nepriamymi kanálmi. Medzi rozhodujúce podnikateľské subjekty, ktorých predmetom činnosti je obchodovanie, spracovanie a iná manipulácia so pšeniciou patria rozličné obchodné a spracovateľské podniky, Štátny fond trhovej regulácie (ŠFTR) prostredníctvom Štátneho intervenčného nákupu (ŠIN) a ďalšie. Významnou mierou agrárny trh SR ovplyvňuje ŠFTR. Odbyt prostredníctvom ŠIN predpokladá splnenie istých zásad zálohového nákupu. Medzi základné zásady patria: ŠIN sa uskutoční od pestovateľov, ktorí podnikajú podľa súčasných platných legislatívnych noriem, nakupovaná pšenica môže byť len z vlastnej produkcie,

do nákupu sa zaradia len tie podnikateľské subjekty, ktoré majú vysporiadané záväzky voči ŠFTR, minimálna garantovaná cena 3 630 Sk za tonu plus DPH vo väzbe na STN 461010 (obsah mokrého lepku v sušine min. 23%, číslo poklesu min. 170 a ďalšie) a zásady obsahujú ďalšie podmienky nákupu.

Obchodné a spracovateľské podniky majú vlastnú obchodnú a cenovú politiku, zatiaľ čo ŠIN má garantovanú minimálnu cenu, predaj medzi výrobcami a ostatnými odberateľmi sa realizuje spravidla dohodou. Predaj pšenice podľa regiónov a rokov je uvedený v tabuľke 1.

Ako sa uvádza v tabuľke 1 cena z objektívnych dôvodov má vo všetkých regiónoch a rokoch stúpajúci trend. Najvyšší predaj sa realizoval za sledované obdobie v roku 1995. Najproduktívnejší región je západné Slovensko, ktoré vyrába až 68,0% z celkovej produkcie. Stredoslovenský a Východoslovenský región má menej priaznivé agroekologické podmienky pre pestovanie pšenice.

Z celkovej produkcie pšenice v SR podniky predali pšenicu spolu v roku 1994 62,4%; v roku 1995 74,5% a v roku 1996 57,4%. Z predom uvedeného vyplýva, že odbyt pšenice tvorí významný zdroj finančných príjmov podnikateľských subjektov.

Predaj potravinárskej pšenice z celkového objemu produkcie v roku 1994 činil 35,0%; v roku 1995 42,5% a v roku 1996 50,6%.

Odbytové kanály pšenice, ako sa uvádza, boli rozličné. V grafe 1, 2 uvádzame odbyt pšenice podľa regiónov a rozhodujúcich odberateľov.

Rozhodujúci podiel 89,4% predaja pšenice sa realizoval pre obchodné a spracovateľské podniky, ostatný predaj tvoril 10,3% a priamy vývoz 0,3% v roku 1994. V roku 1995 sa celkom odbyt pšenice pre obchodné a spracovateľské podniky zvýšil o 84,4 tis.ton v porovnaní s predchádzajúcim rokom, ale z toho pšenica potravinárska sa zvýšila o 145,4 tis.ton a priamy vývoz sa znížil. Ročník 1996 bol menej priaznivý pre obilniny a zvlášť pre pšenicu, čo dokazuje aj zníženie odbytu sledovaných komodít.

Tabuľka 1 Predaj pšenice podľa regiónov a rokov v SR

Komodita (1)	Región (2)	1994			1995			1996		
		v t (3)	v tis. Sk (4)	1kg v Sk (5)	v t (3)	v tis. Sk (4)	1kg v Sk (5)	v t (3)	v tis. Sk (4)	1kg v Sk (5)
Pšenica spolu (6)	SR (8)	1 444 415	44 360	3,07	1 339 348	4 277	3,19	1 112 638	4 060	3,65
	Z (9)	982 396	3 072	3,13	889 859	2 890	3,25	725 733	2 703	3,72
	S (10)	173 324	509	2,94	188 421	575	3,05	148 550	513	3,46
	V (11)	288 694	854	2,96	261 068	812	3,11	238 355	843	3,54
Pšenica potravinárska (7)	SR (8)	615 013	2 043	3,32	468 763	1 635	3,49	563 396	2 192	3,89
	Z (9)	510 561	1 697	3,32	389 067	1 358	3,49	430 061	1 674	3,89
	S (10)	26 889	89	3,33	24 789	85	3,46	35 789	138	3,86
	V (11)	77 562	256	3,31	54 907	190	3,48	97 545	379	3,90

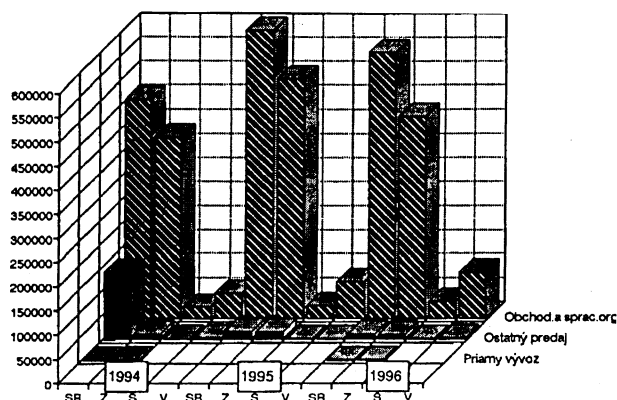
Zdroj: ŠÚ SR a vlastný výpočet

SR — Slovenská republika (8), Z — západné Slovensko (9), S — stredné Slovensko (10), V — východné Slovensko (11)

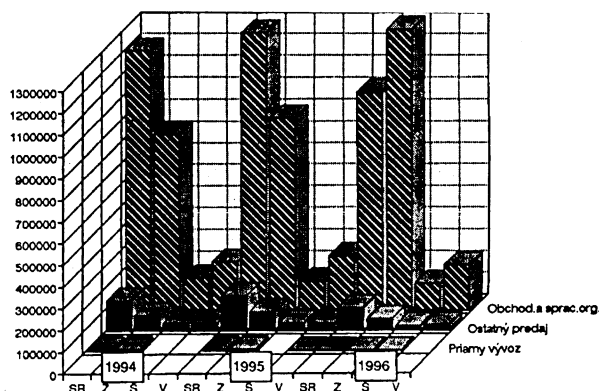
Table 1 Wheat market according to the regions and years in the Slovak Republic

(1) commodity, (2) region, (3) in tons, (4) in ths. Slovak crowns, (5) 1 kg in Slovak crowns, (6) wheat in total, (7) food wheat, (8) Slovak Republic, (9) Western Slovakia, (10) Middle Slovakia, (11) East Slovakia

Graf 1 Odbytové kanály pšenice potravinárskej podľa regiónov v SR (v t)
Graph 1 Market chains of food wheat according to the regions in the Slovak Republic (in tons)

Graf 2 Odbytové kanály pšenice spolu podľa regiónov v SR (v t)
Graph 2 Market chains of wheat in total according to the regions in the Slovak Republic (in tons)
 1- Trade and processing organization, 2- Other sale, 3- Direct export

K predmetnej problematike sa vyjadruje značný počet autorov, ale aj riadiacich orgánov štátnej správy a samosprávy. Medzi kľúčové problémy diskusie ku komodite pšenica patria cena, zálohový nákup, organizácia ŠIN, vývoz pšenice a ďalšie. Na cenu pšenice sa názory odbornej verejnosti a výrobcov rozchádzajú. Zatiaľ čo výrobcovia vytvárajú tlak na zvýšenie cien a ich priblíženie sa cenám v EÚ, na druhej strane spracovateľské podniky a štátna správa sa usilujú o minimálne ceny. Minimálna garantovaná cena pšenice z úrody roku 1997 je stanovená na úroveň 3 630 Sk za tonu + DPH, ale v 38. týždni roku 1997 priemerná cena potravinárskej pšenice bola 4 229,20 Sk za tonu a krmnej pšenice 3 789,60 Sk. V návrhu Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory (SPPK) cena pšenice potravinárskej je 4 300 Sk alebo 4 100 Sk a príplatok k cene 200 Sk za tonu. Zväz poľnohospodárskych družstiev (ZPD) navrhuje cenu potravinárskej pšenice

na úrovni 4 300 Sk za tonu okrem obilnín určených pre ŠIN, ostatné potravinárske obilniny za tržobné ceny 4 300 - 4 800 Sk.t⁻¹ podľa kvalitatívnych parametrov. Ročník 1995 bol pre exportérov zvlášť priaznivý.

Podľa dostupných zdrojov AGRISU bol v roku 1995 vývoz pšenice a raže v hodnote 2 316 263,20 tis.Sk a navyše sa vyviezla aj pšeničná múka v hodnote 355 897,80 tis.Sk.

Súhrn

Obilniny majú významné postavenie na agrárnom trhu v Slovenskej republike a vo svete. Odbyt obilnín ako trhovej plodiny sa v značnej miere podieľa na finančných zdrojoch výrobcov. Analyzoval sa trh komodity pšenica a potravinárska pšenica za roky 1994-1996. Predmetom výskumu boli otázky predaja a odbytových kanálov uvedených komodít v SR. V roku 1994 sa predalo 1 339,3 tis.ton; v 1995 1 444,4 tis.ton a v roku 1996 1 112,6 tis.ton pšenice. Najproduktívnejšia oblasť je západné Slovensko, ktoré sa podieľa na celkovej produkcii až 68,0%. Predaj potravinárskej pšenice má narastajúci trend, keď v roku 1994 to bolo 35,0%; v roku 1996 50,6%. Cena potravinárskej pšenice je nižšia ako sú ceny v EÚ. Štátny intervenčný nákup potravinárskej pšenice sa realizuje za minimálnu garantovanú cenu 3 630 Sk za tonu. Požiadavky výrobcov ako aj samosprávnych organizácií rezortu poľnohospodárstva sú na úrovni 4 300 - 4 800 Sk za tonu.

Kľúčové slová: predaj, odbytové kanály pšenice, cena pšenice

Literatúra

- BIELIK, P.: Vplyv zmien dotačnej politiky na ekonomiku poľnohospodárskej produkcie. In.: Zborník Acta operativa oeconomica. Nitra 1995, č. 50, s. 169-179.
- Food outlook 1996. Roma, FAO 1996. 49 s.
- GOZORA, V.: Reštrukturalizácia a revitalizácia podnikateľských subjektov v PPOK. Zemědělská ekonomika, 43, 1997, č. 8, s. 342-346.
- KRETTNER, A.: Marketingové informácie v riadení poľnohospodárskeho podniku. Zemědělská ekonomika, 43, 1997, č. 8, s. 361-364.
- MIŽIČKOVÁ, L.: Faktory podnikateľskej úspešnosti fyzických osôb a samostatne hospodáriacich roľníkov. In: Zborník vedeckých prác PEF VŠP. Nitra, VŠP 1996, s. 155-163.
- PODOLÁK, A.: Ekonomická diferenciacia európskych agroštruktúr. Zemědělská ekonomika, 43, 1997, č. 8, s. 351-356.
- VICEN, M.: Závislosť hospodárskych výsledkov poľnohospodárskych podnikov od vybraných ukazovateľov. Poľnohospodárstvo, 42, 1996, č.1, s. 36-43.

Kontaktná adresa:

Prof. Ing. Dušan Šimo, CSc.

Fakulta ekonomiky a manažmentu, Katedra manažmentu a marketingu, SPU v Nitre, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, tel.: 087/601, e-mail: simo@sun.uniag.sk